

AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASININ BEYNƏLXALQ MALİYYƏ TƏŞKİLATLARI İLƏ QARŞILIQLI ƏLAQƏSİNİN SƏMƏRƏLİLİYİNİN YÜKSƏLDİLMƏSİ PERSPEKTİVLƏRİ

Ələkbərov E.F.

*Azərbaycan Milli Elmlər Akademiyasının
Hüquq və İnsan Haqları İnstitutunun dissertantı
e-mail: elgar.alekperov@silkwayltd.com*

Bu məqalədə Azərbaycan Respublikasının beynəlxalq maliyyə təşkilatları ilə qarşılıqlı əlaqəsinin səmərəliliyinin yüksəldilməsi perspektivləri nəzərdən keçirilmişdir.

Azərbaycan Respublikası beynəlxalq maliyyə təşkilatları ilə qarşılıqlı əlaqələri üzvlük və həmin təşkilatlarla müqavilə münasibətləri əsasında qurulur.

Azərbaycan dövlətinin beynəlxalq maliyyə təşkilatları ilə həyata keçirdiyi proqramlar resurslar imkan verdikcə biznes və məşğulluq, vergi tutmaların təcridən azaldılması yolu ilə cəlbedici investisiya mühiti yaratmaq niyyətini daşıyır. Bu kontekstdə həyata keçirilən və həyata keçiriləcək maliyyə-investisiya siyasəti və islahatlarının isə məşğulluq və real gəlirlərin yüksəldilməsi və maliyyə stabilliyi, təkmilləşmiş dövlət idarəetmə sektoru və kommunal xidmətləri və özəl sektorun inkişafı vasitəsi ilə ən yoxsul təbəqəni müdafiə etmək üçün sosial təhlükəsizlik şəbəkəsinin yaradılmasının sağlam əsasını təmin edəcəyi gözlənilir.

Ona görə də, müasir qloballaşma şəraitində Azərbaycan öz iqtisadiyyatını və maliyyə sistemini global iqtisadi sistemə inteqrasiya etməklə, mütərəqqi dünya təcrübəsi və güzəştli beynəlxalq maliyyə resursları hesabına inkişaf etdirə bilər. Beynəlxalq maliyyə təşkilatları ilə əməkdaşlıq əlaqələri Azərbaycanın dünya iqtisadiyyatına inteqrasiya prosesini sürətləndirən və bu prosesin səmərəliliyini artıran faktorlardan biri kimi çıxış edir.

Müəllif respublikamızın beynəlxalq maliyyə təşkilatları ilə qarşılıqlı əlaqəsinin zəruriliyini şərtləndirən faktorlara toxunur, belə qarşılıqlı əlaqənin ölkəmiz üçün əhəmiyyətini əsaslandırır. Həmçinin məqalədə Azərbaycanın beynəlxalq maliyyə təşkilatları ilə əlaqələrinin səmərəliliyinin artırılması yolları baxımından bir sıra mühüm təklif və tövsiyələr irəli sürülür.

Açar sözlər: *beynəlxalq maliyyə təşkilatları, qarşılıqlı əlaqələr, səmərəlilik, perspektivlər, maliyyə resursları, iqtisadi inkişaf, neft strategiyası, qeyri-neft sektoru*

Dünya iqtisadiyyatında qloballaşma və inteqrasiya meyilləri və prosesləri gücləndikcə və dərinləşdikcə beynəlxalq maliyyə təşkilatlarının ölkə iqtisadiyyatına təsiri və dövlətin həmin təşkilatlarla qarşılıqlı əlaqədə fəaliyyət göstərməsi obyektiv zərurətə çevrilir. Müasir dövrdə heç bir dövlət öz iqtisadiyya-

tını dünya iqtisadiyyatından və beynəlxalq maliyyə institutlarından təcrid olunmuş şəkildə inkişaf etdirə bilməz. Müasir dövrdə beynəlxalq maliyyə təşkilatları ilə əməkdaşlıq əlaqələri Azərbaycan Respublikasının xarici siyasətinin mühüm istiqamətlərindən birini təşkil edir. Ona görə də, müasir qloballaşma şəraitində Azərbaycan öz iqtisadiyyatını və maliyyə sistemini qlobal iqtisadi sistemə inteqrasiya etməklə, mütərəqqi dünya təcrübəsi və güzəştli beynəlxalq maliyyə resursları hesabına inkişaf etdirə bilər.

Beynəlxalq maliyyə təşkilatlarına üzvlük ödənişli xarakterli daşıyır. Müəyyən məbləğdə üzvlük haqqını ödəməklə yanaşı, ölkənin milli maraqları çərçivəsində hər bir beynəlxalq maliyyə təşkilatının mövcud qaydalarına və tövsiyələrinə ciddi surətdə əməl olunmalıdır. Azərbaycanın beynəlxalq maliyyə təşkilatları ilə qarşılıqlı əlaqəsi yalnız onlara birbaşa üzvlük əsasında deyil, həmçinin həmin təşkilatlarla müqavilə münasibətləri əsasında inkişaf etdirilə bilər.

Müasir mərhələdə iqtisadi artım üçün xarici maliyyə resurslarının cəlb olunması və bu istiqamətdə sövqediciliyə yönəlik, xüsusən maliyyə mexanizmlərinin istifadəsinə əsaslanmaqla bu prosesin təşkili ölkə iqtisadiyyatının prioritet məsələlərindən biri hesab olunur. Eyni zamanda ölkə daxilində maliyyə resurslarının çatışmazlığı, həm də xarici kapital sahiblərinin öz kapitalını artırmaq istəkləri maliyyə resurslarının hərəkətini istiqamətləndirən amillərdəndir. Burada məqsəd ölkənin iqtisadi inkişafını stimullaşdırmaq üçün, beynəlxalq maliyyə resurslarının bir ölkədən digərinə axını zamanı müasir maliyyə mexanizmlərindən istifadə olunmasıdır. Beynəlxalq maliyyə resurslarına əsaslanan xarici kapitalın cəlb olunmasının nəzəri və təcrübə xüsusiyyətlərinin tədqiqi Azərbaycan iqtisadiyyatı üçün faydalı ola bilər. İnkişaf etmiş ölkələrin uzunmüddətli maliyyə resurslarının cəlb olunmasının praktikası üzrə pozitiv təcrübələrin olması bu mövzunu daha da aktualaşdırır. Azərbaycan Respublikasında bu sahədəki problemlərdən biri də ölkəyə daxil olan maliyyə resurslarının əsasən “neft-qaz” sektoruna yönəlməsi və bununla da respublika iqtisadiyyatının “birsahəli” inkişafının olmasıdır. Problemin aktualığı Azərbaycan iqtisadiyyatının modernləşməsi üçün, ölkəyə xarici valyuta gətirə biləcək, idxalı əvəzləyəcək və rəqabətqabiliyyətli məhsulların istehsalına imkan yaratmaq və dünya təsərrüfatı arenasında öz yerini tuta bilmək istəyindən şərtlənən beynəlxalq maliyyə resurslarının cəlb olunmasının zəruriliyindən irəli gəlir. Respublikanın sosial-iqtisadi vəzifələrin həllində beynəlxalq maliyyələrin rolunun artması obyektiv xarakter daşıyır və onu, o cümlədən müasir maliyyə mexanizmlərinin köməyi ilə də stimullaşdırmaq mütləqdir. Aparılan tədqiqatlara əsasən Azərbaycan iqtisadiyyatına xarici kapitalın və ya maliyyə vasitələrinin cəlb edilməsi məsələləri, onların stimullaşdırılması üçün zəruri investisiya iqliminin müasir dövrün tələblərinə uyğunlaşdırılmasına ehtiyacı olduğu qeyd olunmalıdır [1, s. 3-4].

Azərbaycan Respublikası beynəlxalq maliyyə qurumlarından Dünya Bankı və Beynəlxalq Valyuta Fondu sistemi ilə bir sıra mühüm istiqamətlər üzrə fəal surətdə əməkdaşlıq əlaqələrinə malikdir.

Beynəlxalq Valyuta Fondu ilə Azərbaycan Respublikası arasında aparılan danışıqlarda prioritet bəndlər və istiqamətlər kimi ölkədə sənayenin inkişaf etdirilməsi, dövlət banklarının özəlləşdirilməsi, su və enerji təminatı problemlərinin həlli və bu sistemlərdə islahatların aparılması zərurəti, habelə dövlət strukturlarında islahatların aparılması zərurəti, neft gəlirlərindən səmərəli istifadənin, o cümlədən Neft Fondunun fəaliyyətində şəffaflığın təmin edilməsi və s. ilə bağlı məsələlər çıxış etmişdir.

Azərbaycan dövlətinin beynəlxalq maliyyə təşkilatları ilə həyata keçirdiyi proqramlar resurslar imkan verdikcə biznes və məşğulluq, vergi tutmaların tədricən azaldılması yolu ilə cəlbedici investisiya mühiti yaratmaq niyyətini daşıyır. Bu kontekstdə həyata keçirilən və həyata keçiriləcək maliyyə-investisiya siyasəti real gəlirlərin yüksəldilməsi, və özəl sektorun inkişafı vasitəsi ilə sosial təhlükəsizlik şəbəkəsinin yaradılmasının sağlam əsasını təmin edəcəyi gözlənilir.

Respublikada müstəqil maliyyə və struktur siyasətinin həyata keçirilməsi, ilk növbədə, Azərbaycanın beynəlxalq inteqrasiyaya marağının artması, ikincisi, milli iqtisadi maraqlar naminə beynəlxalq əmək bölgüsünün imkanlarından səmərəli istifadə olunması və üçüncüsü, mütərəqqi texnologiyalarının tətbiqi yolu ilə rəqabət qabiliyyətli məhsulların istehsal həcminin artırılması və dünya bazarında əmtəələrin konyunkturasının yaxşılaşdırılması və s. ilə şərtlənir [8, s. 115].

Xarici kapitalla birlikdə elmi-texniki tərəqqinin də ən son nailiyyətləri, qabaqcıl texnologiyalar və səmərəli idarəetmə təcrübəsi ölkəyə gəlmiş olur. Bu isə öz növbəsində həm dövlətin iqtisadi gücünün, həm də əhalinin həyat səviyyəsinin yüksəlməsini təmin edir.

Əlbəttə ki, Azərbaycanda beynəlxalq maliyyə təşkilatlarının kreditləri üçün daha cəlbedici və əlverişli sahə yanacaq-energetika kompleksi olmuşdur. Beynəlxalq iqtisadi əlaqələrin qloballaşdığı bir şəraitdə yeni və ilk növbədə, ekoloji cəhətdən təhlükəsiz və iqtisadi baxımdan faydalı nəqliyyat infrastrukturunu yaratmaqla enerji resurslarının dünya bazarına nəql olunması problemi xüsusi əhəmiyyət kəsb edir. 20 sentyabr 1994-cü ildə dünyanın aparıcı neft şirkətləri ilə bağlanmış və Azəri-Çıraq və Günəşli yataqlarının birgə işlənməsini nəzərdə tutan "Əsrin Kontraktı" və ona müvafiq digər müqavilələr üzrə ölkəmizin neft-qaz sektoruna 60 mlrd. həcmində investisiya yatırılmışdı.

Hazırda beynəlxalq valyuta-kredit və maliyyə münasibətlərinin fəaliyyəti ilə əlaqədar olan münasibətlərin tənzimlənməsinə yönəldilən dövlətin və beynəlxalq təşkilatların fəaliyyətinin öyrənilməsinə ehtiyac duyulur. Azərbaycanın yeni inkişaf mərhələsinə daxil olması infrastrukturun geniş miqyaslı modern-

ləşdirilməsi proqramına başlanmasına şərait yaratmışdır. Həmin modernləşdirmə səyləri iqtisadiyyatın xeyli şəkildə diversifikasiyası və dayanıqlığı əsaslarının qurulması yönündə uyğunlaşdırılır. Qlobal maliyyə böhranının Azərbaycana təsiri əsasən neft gəlirlərinin azalması ilə bağlıdır. Böhranın təsirinə azaldılması istiqamətində məqsədyönlü tədbirlər həyata keçirilir. Göstərilən məsələlərin həll edilməsinin əsasında iqtisadi artımın sürətləndirilməsi sahəsindəki fəaliyyətin davam etdirilməsi və iqtisadiyyatın real sektorunun islahatı durur. Bu problemlərin həlli istiqamətindəki siyasət ölkəmizin beynəlxalq maliyyə-kredit təşkilatları (BMKT) ilə əməkdaşlığının metod və mexanizmlərinin təkmilləşdirilməsi məsələsini aktual etmişdir [4, s. 3].

M.Ə.Sultanovun fikrincə, beynəlxalq maliyyə-kredit təşkilatları (BMKT) ilə birlikdə Azərbaycan iqtisadiyyatının spesifik xüsusiyyətlərini tam nəzərə alan və həmin təşkilatların müqayisəli üstünlüklərinə müvafiq olaraq onların analitik və resurs potensialından istifadəni təmin edən aşağıdakı mexanizmlər işlənilib hazırlana və təsdiq edilə bilər: Azərbaycanın qarşılıqlı maliyyələşdirilməsinin yüksək payı təmin edilməklə BMKT layihələrinin çevik maliyyələşdirilməsi; BMKT tərəfindən zəmanətin verilməsi; dövlət investisiya fondu; qeyri-xammal sahələrində uzunmüddətli əhatəyə malik irimiqyaslı layihələr üçün risklərin qismən örtülməsilə zəmanət əməliyyatları; kiçik, orta müəssisələrə kömək edilməsi məqsədilə büdcə vəsaitinin səmərəli istifadəsini təmin edən layihələr; BMKT vəsaitlərinin Azərbaycan milli valyutası ilə investisiya olunması; büdcə və özəl maliyyələşdirilmədən birgə istifadə [4, s. 19].

Sözsüz ki, Azərbaycan iqtisadiyyatı üçün ən vacib uzunmüddətli məqsədlərdən biri qeyri-neft sektorunda inkişafın dəstəklənməsi və neft gəlirlərindən asılılığın azaldılmasıdır. İqtisadiyyatı diversifikasiya etməklə uzunmüddətli inkişafın təmin edilməsi güclü özəl sektorun inkişafından asılı olacaqdır. Bu öz növbəsində əlverişli biznes və investisiya mühiti tələb edəcəkdir. Bu baxımdan biznes mühitinin yaradılmasını asanlaşdıracaq maliyyə və nəzarət islahatlarının həyata keçirilməsi, mühüm əhəmiyyət kəsb edəcəkdir. Xüsusilə, kənd təsərrüfatı, diversifikasiya üçün ən cəlbedici sahə hesab oluna bilər və bəzi araşdırmalar göstərir ki, bu sahədəki məhsuldarlıq orta müddətə iki və ya üç dəfə artırıla bilər. Bu kimi nailiyyətlər öz növbəsində daha güclü hüquqi sistem, həmçinin istehsal və təkmilləşdirilmiş bazar münasibətlərini tələb edir [2, s. 49-55].

Beynəlxalq maliyyə təşkilatları maliyyə vəsaitləri ayırarkən sərt şərtlər irəli sürür və bu şərtlərə əməl olunmasına ciddi nəzarət edirlər. Bəzən real maliyyə yardımı bəyan ediləndən az olur. Kreditlər kreditorların bunu özləri üçün faydalı hesab etdiyi müddət ərzində verilir. Ona görə də maliyyə təşkilatları ilə münasibətlərdə milli maraqların dolğun təminatına, həmin təşkilatlardan cəlb olunan maliyyə vəsaitləri ilə iqtisadi inkişafa və beynəlxalq ödəmə qabiliyyətində sabitliyə nail olmaq aktual vəzifələr kimi çıxış edir. Digər tərəfdən,

beynəlxalq maliyyə təşkilatları sistemi səmərəli fəaliyyət göstərə bilməsi üçün həm universal, həm regional, həm də ölkə maraqlarını nəzərə almalı və onları optimal şəkildə uzlaşdırma bilməlidir.

Beynəlxalq maliyyə təşkilatlarının kreditlərindən istifadənin səmərəliliyinin artırılması üçün xaricdən təcrübəli maliyyə ekspertlərinin də cəlb edilməsi ilə, iri (xüsusən də texniki və texnoloji baxımdan mürəkkəb) investisiya layihələrinin kompleks ekspertizalarının keyfiyyəti daha da yüksəldilməli, ixrac mallarının diversifikasiyası genişləndirilməli, milli valyutanın devalyasiya səviyyəsi ciddi nəzarətdə saxlanmalıdır.

Sənaye istehsalının iqtisadi artımı ilə əlaqədar olaraq texnoparklarda-xüsusi vergi rejimlərində xarici kapital cəlbinə yönəlik vergidən azadolmaları, vergi güzəştləri, aşağı vergi dərəcələri tətbiqinin və gömrük güzəşti şərtlərindən istifadə meyarlarının qanuni təsdiq olunması və sahələr üzrə istifadəsi təmin olunmalıdır. Xarici investisiya qoyuluşları üçün strateji prioritet sahələr qismində: ixrac qabiliyyətli kənd təsərrüfatı məhsulu istehsal edən emal sektorunun inkişaf etdirilməsi; neft-qaz hasilatı sektoruna xidmət edən sənaye sahələrinin yenilənməsi və genişlənməsi; turizm sektorunun potensialının yüksəldilməsinə xidmət sahəsi inklyuzivliyin artırılması; xarici kapitallı birgə iqtisadi fəaliyyət sahələrinin genişləndirilməsi üzrə yeni imkanlar açılması çıxış etməlidir [1, s. 27].

Beynəlxalq maliyyə təşkilatlarının ekspertləri həm müxtəlif maliyyə-iqtisadi xarakterli proqramların hazırlanmasında, həm bu sahədə milli qanunvericiliyin beynəlxalq standartlara uyğun olaraq təkmilləşdirilməsində, həm də digər məsələlərdə ölkəmizə köməklik göstərirlər. Məsələn, Beynəlxalq Valyuta Fondunun əməkdaşları (mütəxəssisləri) kart prosessinq mərkəzinin yaradılmasında, milli ödəniş sistemlərinin inkişaf etdirilməsində və s. istiqamətlərdə Azərbaycan Mərkəzi Bankına texniki dəstək vermişlər.

Bundan başqa, Beynəlxalq Valyuta Fondunun Azərbaycanda fəaliyyətinin əsas istiqaməti tədiyyə balansının stabilliyini qorumaq üçün kifayət qədər miqdara və keyfiyyətə malik olan valyuta rezervinin yaradılmasıdır. Tənzimləmə proqramının məqsədi neft konsorsiumları ilə əlaqədar olmayan üç aylıq idxalın maliyyələşdirilməsi üçün kifayət qədər həcmə malik rezervin formalaşdırılmasıdır. Bu məqsədlə Mərkəzi Bank daimi olaraq rezervlərin idarə olunması siyasətini mükəmməlləşdirməlidir [3, s. 117].

Azərbaycan inkişaf etdikcə, onun iqtisadi imkanları artdıqca ölkəmiz investisiya cəlb edən ölkədən investisiya ixrac edən ölkəyə çevrilməyə başlamışdır. Belə ki, Azərbaycan Respublikasının Dövlət Neft Şirkəti (SOCAR) Gürcüstan, Türkiyə və bir sıra digər ölkələrin iqtisadiyyatına investisiya yönəlmişdir. Lakin bu amil ölkəmizin prioritet istiqamətlər üzrə aparıcı beynəlxalq maliyyə təşkilatları ilə səmərəli qarşılıqlı əlaqəsinin zəruriliyini və əhəmiyyətini heç də azaltmır və ya istisna etmir.

Beləliklə, bu məqalədə qeyd edilən bütün fikirləri aşağıdakı kimi ümumiləşdirmək olar:

1. Azərbaycanın beynəlxalq maliyyə təşkilatları ilə səmərəli əməkdaşlığı nəticəsində həm ölkədə bazar münasibətləri tam şəkildə bərqərar olaraq möhkəmlənmiş, həm də makroiqtisadi və maliyyə sabitliyinə nail olunmuşdur. Bu isə öz növbəsində həmin təşkilatların ölkəmizlə əməkdaşlığa marağını daha da artırmışdır.

2. Azərbaycanın beynəlxalq maliyyə təşkilatları ilə səmərəli qarşılıqlı əlaqələri aşağıdakı sahələrin yenidən qurulmasında və inkişafında müstəsna rol oynamışdır: neft sektoru, su təchizatı, qaz təchizatı, kənd təsərrüfatı, yol infrastrukturunu, ekoloji sahə və ərazilərin bərpa edilməsi, mədəni irsin qorunması, sosial təminat sistemi və əhalinin həyat səviyyəsinin yüksəldilməsi, təhsil və səhiyyə sistemi, suvarma-drenaj sistemi, institusional və idarəetmə sistemi və s.

3. Dünya iqtisadiyyatında qloballaşma və inteqrasiya meyilləri və prosesləri gücləndikcə və dərinləşdikcə beynəlxalq maliyyə təşkilatlarının ölkə iqtisadiyyatına təsiri və dövlətin həmin təşkilatlarla qarşılıqlı əlaqədə fəaliyyət göstərməsi obyektiv zərurətə çevrilir. Müasir dövrdə heç bir dövlət öz iqtisadiyyatını dünya iqtisadiyyatından və beynəlxalq maliyyə institutlarından təcrid olunmuş şəkildə inkişaf etdirə bilməz. Ona görə də, müasir qloballaşma şəraitində Azərbaycan öz iqtisadiyyatını və maliyyə sistemini qlobal iqtisadi sistemə inteqrasiya etməklə, mütərəqqi dünya təcrübəsi və güzəştli beynəlxalq maliyyə resursları hesabına inkişaf etdirə bilər. Beynəlxalq maliyyə təşkilatları ilə əməkdaşlıq əlaqələri Azərbaycanın dünya iqtisadiyyatına inteqrasiya prosesini sürətləndirən və bu prosesin səmərəliliyini artıran faktorlardan biri kimi çıxış edir. Ümumiyyətlə, beynəlxalq maliyyə təşkilatları ilə əməkdaşlığın Azərbaycan üçün digər əhəmiyyətli məqamları kimi aşağıdakıları qeyd etmək olar:

- əhalinin həyat səviyyəsinin yaxşılaşdırılması;
- qeyr-neft sektorunun inkişafı;
- kiçik və orta sahibkarlığın, bütövlükdə özəl sektorun inkişafı;
- makro-iqtisadi sabitliyə nail olunması;
- işsizliyin və yoxsulluğun səviyyəsinin aşağı düşməsi;
- nəqliyyat, rabitə, ekologiya, təhsil, səhiyyə və s. bu kimi sahələrdə ciddi irəliləyişlərə nail olunması;
- struktur islahatların daha səmərəli və sürətli şəkildə həyata keçirilməsi;
- maliyyə şəffaflığının artması;
- ölkədə nəqliyyat-rabitə infrastrukturunun təkmilləşdirilməsi;
- ölkəmizin bir çox regional və beynəlxalq (xüsusən də nəqliyyat xarakterli) layihələrin təşəbbüskarına və iştirakçısına çevrilməsinin və bununla da tranzit funksiyalarının daha artmasının təmin olunması;
- Azərbaycanın dünyada iqtisadi imicinin daha da möhkəmlənməsi və s.

4. Azərbaycanın beynəlxalq maliyyə təşkilatları ilə əlaqələrinin səmərəliliyinin artırılması yolları baxımından aşağıdakıları zəruri hesab edirik.

4.1. Hesab edirik ki, Ermənistan-Azərbaycan Dağlıq Qarabağ probleminin Azərbaycanın ərazi bütövlüyü çərçivəsində öz həllini tapması Azərbaycanın iqtisadi potensialın daha da artırmaqla yanaşı, ölkəmizin beynəlxalq maliyyə təşkilatları ilə qarşılıqlı əlaqələrinin daha da genişləndirilməsi və dərinləşdirilməsi üçün yeni imkanlar açə bilər. Azərbaycan mühüm tranzit ölkə olduğu üçün bu yalnız Azərbaycanın deyil, həm də bütövlükdə regionun iqtisadi inkişafına və global iqtisadi əlaqələrə öz müsbət töhfəsini verə bilər.

4.2. Uzunmüddətli perspektiv üçün Azərbaycanın beynəlxalq maliyyə təşkilatları ilə qarşılıqlı əlaqəsinin prioritet məqsədləri və istiqamətləri müəyyən edilməlidir.

4.3. Ölkənin tranzit imkanlarının və funksiyalarının qorunub saxlanması və daha da möhkəmləndirilməsində beynəlxalq maliyyə institutları ilə konstruktiv qarşılıqlı əlaqələr davam etdirilməlidir.

4.4. Respublikamızda mövcud olan investisiya mühiti barədə məlumatların həcmi və keyfiyyəti, habelə xarici investorlar üçün əlçatanlıq səviyyəsi artırılmalıdır.

4.5. Hesab edirik ki, beynəlxalq maliyyə təşkilatları ilə əhalinin həyat səviyyəsinin, sosial rifahının və məşğulluğunun yüksəldilməsinə, ölkədə aztəminatlılıq səviyyəsinin isə azaldılmasına, insan resurslarının daha da inkişaf etdirilməsinə, xüsusən də epidemiya təhlükəsinin real olduğu bir şəraitdə səhiyyə sisteminin günün tələblərinə və çağırışlarına uyğun şəkildə təkmilləşdirilməsinə yönəlmiş konkret layihələr üzrə əməkdaşlıq yaxın gələcəkdə daha genişləndirilməlidir.

4.6. Müasir dövrün iqtisadi meylləri yeni maliyyə inkişafı konsepsiyasına tələbin olduğunu şərtləndirir. İxrac yönümlü, qısa surətdə və rəqabətə davamlı, diverfikasiyalı əmtəə istehsalına əsaslanan maliyyə münasibətlərinin daha da inkişaf etdirilməsi və bu zaman beynəlxalq maliyyə təşkilatlarının qabaqcıl təcrübəsindən, peşəkar tövsiyələrindən, texniki dəstəyindən və lazım gəldikdə maddi resurslarından səmərəli istifadə olunması zəruri əhəmiyyət kəsb edir.

4.7. Yaxın perspektivdə kənd təsərrüfatı və qeyri-neft emalı sahələrinə yatırılan investisiyaların həcmi daha da artırılmalı, bununla həmin sahələrə ən son texnologiyaların cəlbi sürətləndirilməli və həmin sahələrdə rəqabətə davamlılıq artırılmalıdır. Hökumət qeyd olunan prioritet sahələr üzrə daha çox kiçik və orta sahibkarlığın inkişafı üzrə beynəlxalq maliyyə təşkilatları ilə əməkdaşlığı davam etdirməlidir.

4.8. İdxaldan asılılıq aradan qaldırılmalı, yeni prioritet sahələrin yaradılması üçün xarici investisiyalardan, beynəlxalq valyuta-maliyyə təşkilatlarının imkanlarından istifadəyə üstünlük verilməlidir;

4.9. Beynəlxalq Maliyyə təşkilatları tərəfindən ölkədə real sahənin kreditləşməsi səviyyəsi artırılmalıdır.

4.10. Beynəlxalq maliyyə təşkilatlarının kreditlərindən istifadənin səmərəliyinin artırılması üçün xaricdən təcrübəli maliyyə ekspertlərinin də cəlb edilməsi ilə, iri (xüsusən də texniki və texnoloji baxımdan mürəkkəb) investisiya layihələrinin kompleks ekspertizalarının keyfiyyəti daha da yüksəldilməlidir.

Ədəbiyyat:

1. Dəmirov Y.R. Azərbaycan iqtisadiyyatına beynəlxalq maliyyə resurslarının cəlb olunmasının maliyyə mexanizmləri: / iqtisad üzrə fəlsəfə doktoru dis. avtoreferatı. Bakı, 2018, 30 s.
2. Əliyev R.Ö. Beynəlxalq maliyyə-kredit təşkilatlarının Azərbaycan iqtisadiyyatındakı rolu // Maliyyə və uçot, 2012, № 11, s. 49-55
3. Əliyev S.İ., Eminov A.N., Süleymanov E.B., Ələsgərova F.Q. Beynəlxalq Maliyyət Təşkilatları və Azərbaycan. Dərs vəsaiti / V.M.Nəzərovun redaktəsi ilə. Bakı: "Zərdabi-Nəşr" MMC Nəşriyyat Poliqrafiya müəssisəsi, 2016, 268 s.
4. Sultanov M.Ə. Azərbaycanın milli iqtisadiyyatının formalaşmasında beynəlxalq maliyyə-kredit təşkilatlarının rolu: / iqtisad üzrə fəlsəfə doktoru dis. avtoreferatı. Gəncə, 2013, 22 s.
5. Süleymanov E.B. Azərbaycanın beynəlxalq maliyyə təşkilatları ilə əlaqələrinin inkişaf problemləri: / iqtisad üzrə fəlsəfə doktoru dis. avtoreferatı. Bakı, 2015, 33 s.
6. Кулиев Р.А. Глобализация мировой экономики и Азербайджан. Баку: Издательство «ЭЛМ», 2010, 340 с.
7. Материалы 1-ой международной научно-практической конференции ГУУАМ. Национальный институт украинско-российских отношений / Глав. ред. Пирожков С.И. Киев: Фонд Ф. Эберта. 1999, 260 с.
8. Тагиев З.Э. Международные финансовые организации и их роль в совершенствовании инвестиционной политики в Азербайджане // Европейські перспективи, 2015, № 4, с. 155-160

РЕЗЮМЕ

ПЕРСПЕКТИВЫ ПОВЫШЕНИЯ ЭФФЕКТИВНОСТИ ОТНОШЕНИЙ АЗЕРБАЙДЖАНСКОЙ РЕСПУБЛИКИ С МЕЖДУНАРОДНЫМИ ФИНАНСОВЫМИ ОРГАНИЗАЦИЯМИ

Алекперов Э.Ф.

*Диссертант Института права и прав человека
Национальной Академии Наук Азербайджана,
начальник отдела корпоративного управления ООО «Silk Way Airlines»*

В данной статье рассматриваются перспективы повышения эффективности взаимодействия Азербайджанской Республики с международными финансовыми институтами.

Взаимодействие Азербайджанской Республики с международными финансовыми организациями основывается на членстве и договорных отношениях с этими организациями.

Программы, реализуемые правительством Азербайджана с международными финансовыми институтами, направлены на создание привлекательного инвестиционного климата за счет постепенного сокращения налогообложения, насколько позволяют ресурсы, бизнеса и увеличения занятости. Фискальная и инвестиционная политика и реформы, осуществленные и подлежащие реализации в этом контексте, обеспечат прочную основу для создания сети социального обеспечения для защиты бедных за счет занятости, реальных доходов и финансовой стабильности, улучшения государственного управления и коммунальных услуг, а также развития частного сектора.

Таким образом, в условиях современной глобализации Азербайджан может развивать свою экономику и финансовую систему, интегрируя ее в мировую экономическую систему за счет передового мирового опыта и льготных международных финансовых ресурсов. Сотрудничество с международными финансовыми институтами является одним из факторов, ускоряющих процесс интеграции Азербайджана в мировую экономику и повышающих эффективность этого процесса.

Автор затрагивает факторы, определяющие необходимость взаимодействия нашей республики с международными финансовыми институтами, обосновывает важность такого взаимодействия для нашей страны. В статье также содержится ряд важных предложений и рекомендаций в отношении путей повышения эффективности отношений Азербайджана с международными финансовыми организациями.

Ключевые слова: *международные финансовые организации, взаимодействие, эффективность, перспективы, финансовые ресурсы, экономическое развитие, нефтяная стратегия, ненефтяной сектор*

SUMMARY

PROSPECTS FOR INCREASING THE EFFICIENCY OF THE RELATIONSHIPS OF THE REPUBLIC OF AZERBAIJAN WITH INTERNATIONAL FINANCIAL ORGANIZATIONS

Alekperov E.F.

*Institute of Law and Human Rights of ANAS, PhD candidate,
Head of Corporate Administration Department
of "Silk Way Airlines" LLC*

This article considers the prospects of improving the effectiveness of the interaction of the Republic of Azerbaijan with international financial institutions. The authors states that it is based on membership and contractual relations with these organizations.

The programs implemented by the Government of Azerbaijan with international financial institutions are aimed at creating an attractive investment climate through the gradual reduction of taxation, as much as business and employment resources allow. Fiscal and investment policies and reforms implemented and to be implemented in this context will provide a basis for creating the social security network to protect the poor through employment and real incomes and financial stability, improved public administration and utilities, as well as private sector development.

Therefore, in the context of modern globalization, Azerbaijan can develop its economy and financial system by integrating into global economic system, based on the advanced world experience and favourable international financial resources. Cooperation with international financial institutions is one of the factors accelerating the process of Azerbaijan's integration into the world economy and increasing the efficiency of this process.

The author determines the need for interaction of our republic with international financial institutions, substantiates the importance of such interaction for our country. The article also makes a number of important suggestions and recommendations in terms of ways to increase the effectiveness of Azerbaijan's relations with international financial institutions.

Keywords: *international financial organizations, interactions, efficiency, prospects, financial resources, economic development, oil strategy, non-oil sector*